

Obsah

Předmluva	11
Charakter této knihy	12
Obsahová struktura knihy	13
1. Co je učení?	16
1.1 Obecné definice fenoménu učení	16
<i>Jaké definice učení se uplatňují v zahraničí?</i>	19
1.2 Faktory životních situací, v nichž dochází k učení	21
1.3 Druhy reálných procesů učení	26
2. Teorie učení a psychologie učení	31
2.1 Historické kořeny teorie učení	31
2.2 Teorie učení v rámci vývoje psychologické vědy	33
2.3 Dnešní stav psychologie učení	38
<i>Kognitivní teorie učení</i>	40
<i>Jaký význam má Bloomova taxonomie pro psychologii učení?</i>	44
<i>Kontextově zakotvené teorie učení</i>	44
<i>Nové pojetí: learning sciences / vědy o učení</i>	50
2.4 Stav psychologie učení v České republice	51
3. Učení a inteligence	54
3.1 Učení a variabilita inteligence	55
3.2 Výzkumná zjištění o vztahu inteligence a učení	58
<i>Předpoklady k učení a kompetence k učení</i>	61
<i>Existuje etnická a rasová determinovanost předpokladů k učení?</i>	68
<i>Co je toho příčinou?</i>	73

4. Styly učení	77
<i>Co vlastně znamená pojem „styl učení“?</i>	77
4.1 Diagnostika a klasifikace stylů učení	78
4.2 Souvislosti a efekty stylů učení	82
<i>Učební styly a anxiety z matematiky</i>	82
<i>Styly učení a různé obory školního vzdělávání</i>	83
5. Přístupy k učení	88
<i>Fenomenografie a subjektivní pojetí učení</i>	91
6. Učení a motivace	94
<i>Je možno motivaci k učení měřit? Pokud ano, jakými nástroji?</i>	95
<i>Je motivace k učení odlišná podle pohlaví žáků?</i>	99
<i>Z čeho vznikají individuální rozdíly ve výkonové motivaci? A jsou ovlivňovány různými styly výchovy dětí v rodinách?</i>	99
<i>Je možno zjišťovat motivaci k učení již u dětí předškolního věku?</i>	101
7. Učení a komunikace	103
<i>Čím je Gavorovo dílo tak významné i pro psychologii učení?</i>	104
<i>Jaký vztah má teorie a výzkum pedagogické komunikace k psychologii učení? Co jí přináší?</i>	105
<i>Jaké jsou charakteristiky současné výukové komunikace?</i>	106
<i>Jak funguje percipované učení žáků ve výuce?</i>	108
<i>Jak působí na učení žáků komunikační klima ve třídě?</i>	110
<i>Jak mnoho se žáci učí ve školních třídách?</i>	112
<i>Jaké příležitosti k učení mají žáci během výuky?</i>	114
<i>Co to znamená ve vztahu k realizaci učení u žáků?</i>	116
<i>Je účelem školního učení osvojování kompetencí?</i>	117
<i>Existují ve výukové komunikaci rozdíly mezi učiteli a učitelkami?</i>	119

8. Učení a různá prostředí	125
<i>Co je učební (edukační) prostředí?</i>	125
8.1 Rodina jako učební prostředí	127
<i>Jaké jsou charakteristiky procesů učení v rodině?</i>	128
<i>Jak mnoho se děti předškolního věku učí z moderních technologií?</i>	132
<i>Jak se učí děti z televize?</i>	133
<i>Co se děti učí z předčítání knih?</i>	136
<i>Co víme o podpoře učení českých dětí prostřednictvím předčítání knih v rodinách?</i>	137
<i>Akademické učební klima v rodinách?</i>	139
8.2 Třída jako učební prostředí	140
<i>Co je učební prostředí školní třídy a učební klima?</i>	143
<i>Jakými metodami lze učební prostředí a klima třídy zjišťovat a hodnotit?</i>	145
<i>Jaké je edukační klima v českých třídách?</i>	147
<i>Co je klima výuky a jak se měří?</i>	155
<i>Může být učení žáků ovlivňováno klimatem vytvářeným učiteli?</i>	158
<i>Může být učení žáků ovlivňováno učitelovým pojetím výuky?</i>	158
8.3 Škola jako učební prostředí	160
<i>Jak je zkoumání kvality a efektivity škol přínosné pro explanaci učení žáků?</i>	161
<i>Jak se dá měřit klima školy a jeho (možný) vliv na učení žáků?</i>	166
<i>Jaká je užitečnost výzkumů klimatu školy pro explanaci učení žáků?</i>	169
8.4 Pracoviště jako učební prostředí	173
9. Sebeřízené/autoregulované učení	176
9.1 Autoregulované učení ve vzdělávání mládeže	180
<i>Co jsou strategie učení?</i>	181

	<i>Jak působí v autoregulaci učení motivační a emoční faktory?</i>	182
	<i>Jaký význam má zkoumání autoregulovaného učení pro edukační praxi?</i>	183
9.2	Autoregulované učení ve vzdělávání dospělých	185
10.	Učení z textu	188
10.1	Zkoumání procesu učení z textu	190
	<i>Co je podstatou učení z textu?</i>	190
	<i>Jak se rozvíjí porozumění textu s rostoucím věkem?</i>	191
	<i>Jaké styly učení z textu používají studenti gymnázia?</i>	192
	<i>Jaké styly učení z textu používají dospělí?</i>	195
	<i>Které metody se používají pro zjišťování porozumění textu?</i>	196
	<i>Porozumění textu a elaborace s jeho obsahem v hromadných testech čtenářské gramotnosti</i>	198
	<i>Učení z textu a čtenářská gramotnost</i>	201
	<i>Nový přístup: Jak učení z textu aktivuje mozkové vlny?</i>	203
10.2	Text jako determinanta učení	204
	<i>Jak se chápe pojem „text“ a „didaktický text“?</i>	205
	<i>Které parametry didaktických textů ovlivňují učení?</i>	206
	<i>Jak je využíván aparát řízení učení v učebnicích?</i>	214
	<i>Učení z obrazových složek učebnic</i>	215
	<i>Interaktivní učebnice</i>	217
11.	Učení jazyka	220
11.1	Specifický typ učení z jazykového inputu	220
	<i>Kdy a jak se u dětí vytvářejí základy jazykové a komunikační kompetence na základě učení?</i>	221
11.2	Metody pro zkoumání učení jazyka u dětí	227
12.	Jak funguje psychologie učení ve světě	230
12.1	Výzkumná centra pro psychologii učení	231

12.2	Vědecké asociace psychologie učení / věd o učení	234
	<i>EARLI</i>	234
	<i>EERA</i>	236
	<i>AERA</i>	236
	<i>ISLS</i>	237
12.3	Významné monografie a encyklopedie k výzkumu učení	238
12.4	Časopisy orientované na výzkumy učení	239
Závěr		241
Příloha		243
Literatura		247
Seznam rámců, tabulek a obrázků		264
Rejstřík		266